

رونده شکایات بیماران در یکی از بیمارستانهای دولتی کشور قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت

احمد صادقی^۱، حسین روحانی^{۲*}، ساره داورزنی^۳، زهرا داورزنی^۴

تاریخ دریافت: ۹۶/۵/۵ تاریخ پذیرش: ۹۷/۳/۱

چکیده:

زمینه و هدف: شکایات بیماران از سیستم درمانی می‌تواند با شناسایی نقاط ضعف، فرصت‌های بهتری را برای پاسخگویی به نیازهای بیماران فراهم آورد. در این تحقیق روند شکایات بیماران قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت در یک بیمارستان دولتی بررسی شد.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی - تحلیلی بود که بصورت گذشته نگر به بررسی روند شکایات بیماران در دو مقطع قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت (سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵) در یکی از بیمارستان‌های دولتی کشور پرداخت. به منظور جمع آوری و طبقه‌بندی موارد شکایت از چک لیستی که توسط وزارت بهداشت طراحی شده است، استفاده گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ انجام شد. از آمار توصیفی و نیز آزمون آماری تحلیلی مانند آزمون chi-square استفاده گردید.

نتایج: نتایج نشان داد تعداد شکایات ثبت شده در بیمارستان مورد مطالعه قبل از طرح تحول نظام سلامت ۲۹ مورد و بعد از اجرای طرح ۱۹۱ مورد بود. اغلب شکایات مربوط به بخش اورژانس (۳۱٪) و حدود ۴۰ درصد افراد مورد شکایت نیز پزشکان بودند. بیشتر شکایات ثبت شده مربوط به کیفیت خدمات ارائه شده (۳۳٪) و برخورد پرسنل (۳۰٪) بود. طبق نتایج، بین تعداد شکایات ثبت شده با فرد مورد شکایت قبل و بعد از اجرای طرح تحول سلامت تفاوت معنی داری مشاهده گردید ($P < 0.05$).

نتیجه گیری: اجرای طرح تحول نظام سلامت منجر به ثبت نظام مند و توجه ویژه به شکایات در بیمارستان شده است. اغلب شکایات ثبت شده مربوط به بخش اورژانس بیمارستان بوده که لازم است مدیران و مسئولین بیمارستان به این بخش توجه ویژه داشته و در راستای ارتقای کیفیت خدمات گام‌های موثر بردارند.

کلمات کلیدی: شکایت بیماران، طرح تحول نظام سلامت، بیمارستان دولتی

۱. استادیار گروه بهداشت عمومی، دانشکده علوم پزشکی اسفراین، اسفراین، ایران

۲. استادیار، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده علوم پزشکی اسفراین، اسفراین، ایران (*نویسنده مسئول)، آدرس الکترونیکی: ۰۵۸۳۷۲۴۱۶۰۳ تلفن تماس: hoseinrohani3@gmail.com

۳. کارشناس بهداشت عمومی، دانشکده علوم پزشکی اسفراین، اسفراین، ایران

۴. کارشناس بهداشت عمومی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

مقدمه:

شکایت در هر سازمان امری اجتناب ناپذیر بوده و می‌تواند عنوان فرصتی برای بهبود فرآیند معیوب و در جهت تقویت وفاداری مشتری تلقی گردد. مطالعات نشان می‌دهند که سازمان‌های ارائه دهنده خدمات با کیفیت بالا و دارای فرایند کارآمد در مدیریت شکایات، می‌توانند علاوه بر افزایش وفاداری مشتری، قیمتی بالاتر نسبت به دیگر رقبا ارائه دهند(۱). همچنین تحقیقات نشان می‌دهد که نرخ شکایات با توجه به نوع شکایت متفاوت است، به این صورت که هرچه مشکل پر هزینه‌تر باشد نرخ شکایت بالاتر می‌رود (۲).

شکایت بیمار از جامعه بهداشتی و درمانی و بخصوص بیمارستان به عنوان پدیده‌ای ناخوشایند مطرح می‌باشد و ممکن است قداست جامعه پزشکی را با مخاطراتی رو برو کند؛ با این وجود می‌تواند به عنوان یک دریچه اطمینان سبب ارتقاء و بهبود کیفیت خدمات پزشکی، افزایش دقت کادر درمان و کاهش هزینه‌های تشخیصی و درمانی شود. بدیهی است شناخت علل نارضایتی بیمار و تلاش در رفع آنها می‌تواند روند درمانی بیماران را تسريع و رضایتمندی آنها را افزایش دهد (۳). امروزه رسیدگی به شکایت به عنوان جزئی ضروری از لوازم مراقبت‌های سلامتی در جهت ارتقای استانداردهای سلامت شمرده شده است. باید علاوه بر قبول یا انکار شکایت، هر شکایتی را به عنوان فرصتی ارزشمند جهت یافتن راهی برای ارتقای کیفیت خدمتی که بیماران دریافت می‌کنند در نظر گرفت (۴).

بر اساس مطالعات انجام شده، شکایت بیماران یکی از منابع بالقوه برای ارتقای عملکرد و بهبود کیفیت مراقبت‌های بیمارستانی است و داشتن دیدگاه مثبت به شکایات، امری بدیهی به نظر می‌رسد (۵). نارضایتی از خدمات، برخورد نامناسب، ارتباط نامناسب پزشک و بیمار، و نبود رعایت استاندارد های مراقبت برخی از مهم ترین دلایل شکایت بیماران در مطالعات ذکر شده است (۶-۸). مطالعات انجام گرفته حاکی از افزایش بروز شکایات درباره کیفیت مراقبت بهداشتی به می‌باشد. شکایت می‌تواند بر روی افراد و سازمان‌های ارائه کننده خدمات سلامت اثر منفی داشته باشد. همچنین حس خشم در مقابل بیمار، نالمیدی، شک درباره صلاحیت بالینی و ترس از قانونی شدن می‌تواند کیفیت مراقبت را از طریق سوق دادن کارکنان سلامت به سمت پزشکی دفاعی به خطر بیندارد (۸،۹). از طرفی، شکایت می‌تواند بازخورد عملکرد در مورد کار پزشکان به آنها بدده؛ نقاط ضعف و حوزه‌های عملکردی ضعیف را مخصوص کند و فرصتی برای طراحی راهبردهایی جهت

ارتقای کیفیت مراقبت فراهم نماید (۱۰،۱۱). همچنین، با بررسی شکایات واصله به مراکز درمانی می‌توان نشان داد بخش‌های بیمارستان در کدام قسمت از فرآیند ارائه خدمات به مراجعه کنندگان خود دچار مشکل هستند، به این ترتیب مدیران و مسئولین بیمارستان می‌توانند با بررسی‌های بیشتر، این مشکلات را تحلیل و در صدد رفع آنها برآیند.

در کشور ما با توجه به اثر بخشی ضعیف نظام سلامت، سالهای است مردم در انتظار عزمی راسخ برای حرکت به سوی اهداف غائی نظام سلامت که همانا برقراری عدالت در تامین بارمالی و بهره مندی از سیستم مراقبت‌های بهداشتی و درمان، بهبود کیفیت خدمات، حفظ شان و کرامت بیماران و نهایتاً کاهش سهم مردم در پرداخت مستقیم هزینه‌های خدمات بهداشتی درمانی و سلامت است، چشم امید به عملکرد سیاستگزاران و مدیران اجرایی دوخته‌اند. لذا پس از سالها تعهد عملی دولت به ارتقاء سلامت مردم در قالب تصویب برنامه‌های تحول نظام سلامت و تامین مالی این برنامه‌ها رخ نموده و با ابلاغ برنامه پنجم توسعه کشور مجموعه برنامه‌های تحول نظام سلامت تهیه شده و در سال ۱۳۹۳ به کلیه دانشگاه‌های علوم پزشکی و مراکز بهداشتی درمانی دولتی ابلاغ گردید. بسته خدمتی طرح تحول نظام سلامت در حوزه درمان شامل کاهش میزان پرداختی بیماران بستری در بیمارستان‌های دولتی، حمایت از ماندگاری پزشکان در مناطق محروم، حضور پزشکان متخصص مقیم در بیمارستانهای دولتی، ارتقاء کیفیت هتلینگ در بیمارستان‌های دولتی، ارتقاء کیفیت خدمات ویژیت در بیمارستان‌های دولتی، برنامه ترویج زایمان طبیعی، برنامه حفاظت مالی از بیماران صعب العلاج، خاص و نیازمند و همچنین راه اندازی اورژانس هوایی است.

با توجه به اجرای برنامه تحول نظام سلامت در بیمارستان‌های کشور و از آن جایی که ارتقاء سطح رضایت بیماران یکی از مولفه‌های مهمی است که در این برنامه به آن توجه شده است، هدف از مطالعه حاضر تعیین تاثیر اجرای برنامه تحول نظام سلامت بر روند شکایت بیماران در یک بیمارستان دولتی (جنرال) شمال شرق کشور بود. در واقع، سوال مطرح شده در این مطالعه این است که آیا برنامه تحول نظام سلامت موجب کاهش شکایت‌های بیمارستانی شده یا خیر. همچنین نوع شکایت بیماران و نقاط ضعف بیمارستان که موجب شکایت از آن می‌شود مورد بررسی قرار گرفت تا بتوان اطلاعات مفیدی را در اختیار مدیران بیمارستان قرار داد تا بر اساس آن خط مشی‌ها و عملکرد سازمان مورد ارزیابی و بازنگری قرار گیرد.

رعایت ملاحظات اخلاقی، اطلاعات جمع آوری شده از پرونده ها محترمانه باقی ماند و بدون ذکر مشخصات فرد شاکی و یا فرد مورد شکایت، مورد تحلیل قرار گرفت و به مسئولین بیمارستان این اطمینان داده شده که نامی از بیمارستان در مطالعه ذکر نگردد.

داده های جمع آوری شده وارد نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ شدند و با استفاده از آمار توصیفی و آزمون تحلیلی chi-square مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته ها:

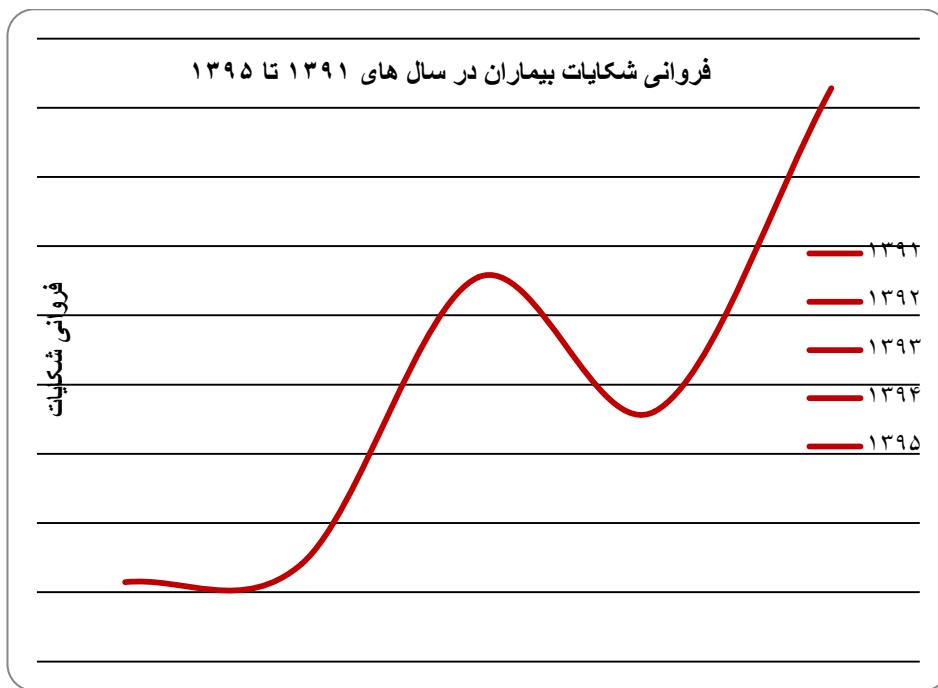
نتایج مطالعه نشان داد تعداد شکایات ثبت شده در بیمارستان مورد مطالعه بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت یک روند افزایشی را شاهد بوده است به نحوی که قبل از طرح تحول نظام سلامت ۲۹ مورد و بعد از طرح تحول نظام سلامت ۱۹۸ شکایت ثبت شده است. از مجموع کل پرونده های بررسی شده در طی سال های مورد مطالعه، ۱۵۲ نفر (۶۷٪) از افراد شکایت کننده مرد و ۷۵ نفر (۳۳٪) زن بودند. میانگین سنی افراد شکایت کننده ۳۵±۳/۱ سال بود.

بر اساس نمودار ۱، با گذشت زمان و اجرای برنامه تحول نظام سلامت، تعداد شکایات ثبت شده در بیمارستان روند افزایشی داشته به نحوی که در سال ۱۳۹۵ بیشترین تعداد شکایت به ثبت رسیده است (نمودار ۱).

روش کار:

این مطالعه از نوع پژوهش های توصیفی- تحلیلی بود که به صورت گذشته نگر در یکی از بیمارستان های دولتی شمال شرق کشور در سال ۱۳۹۵ انجام شد. در این پژوهش، تمام شکایات ثبت شده در بیمارستان مورد مطالعه در دو مقطع زمانی قبل (۱۳۹۱-۹۲) و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت (۱۳۹۳-۹۵) مورد بررسی قرار گرفت. جامعه و نمونه مورد مطالعه در این پژوهش، پرونده های موجود در واحد رسیدگی به شکایت بیمارستان بود که تمام آنها بصورت سرشماری در طی سال های ۹۱-۹۵ مورد بررسی قرار گرفت.

پژوهشگر پس از هماهنگی های انجام شده و اخذ مجوزهای لازم، با مراجعه به دفتر شکایات بیمارستان و رویت مستندات شکایات، داده های لازم را جمع آوری نمود. به منظور جمع آوری و طبقه بندی موارد شکایت از چک لیستی که توسط معاونت درمان وزارت بهداشت طراحی شده و در سایر مطالعات نیز بکار گرفته شده (۱۲)، استفاده گردید. چک لیست مذکور دارای ۱۰ سوال شامل سن و جنس افراد شکایت کننده، نوع شکایت آن ها، فردی که مورد شکایت قرار گرفته است، بخش مورد شکایت، زمان رسیدگی به شکایات، محل رسیدگی به شکایات، تعداد و سال شکایت بود. در این چک لیست شکایات به پنج گروه برخورد کارکنان، کیفیت خدمات، زمان ارائه خدمات، هزینه ارائه خدمات و سایر موارد (همچون شکایت از ساختار فیزیکی بیمارستان و غیره) دسته بندی گردید. برای

نمودار ۱ - روند ثبت شکایت قبل و بعد از طرح تحول نظام سلامت در بیمارستان مورد مطالعه

و پرسنل اداری (۲۳/۳٪) بود. کیفیت نامناسب خدمات و برخورد نامناسب پرسنل (۳۳/۵٪) بیشترین علل شکایات ثبت شده بوده در طی سال های مورد مطالعه ذکر شد.

در جدول شماره یک، توزیع فراوانی شکایات بر اساس برخی متغیرها نشان داده شده است. طبق یافته ها، از کل شکایات ثبت شده طی سال های مورد مطالعه، ۱۴۵ مورد (۶۳/۹٪) از سوی بیمار و ۸۲ مورد (۳۶/۱٪) از سوی همراهان بیمار بود. بیشترین شکایات ثبت شده نیز در ارتباط با پزشکان (۴۰/۵٪).

جدول ۱ - توزیع فراوانی شکایات ثبت شده در بیمارستان مورد مطالعه قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت

فرابانی (درصد)	قبل از اجرای طرح تحول	متغیر	
بعد از اجرای طرح تحول			
۱۳۰ (۶۵/۶)	۱۵ (۵۱/۷)	بیمار	فرد شکایت کننده
۶۸ (۴۸/۳)	۱۴ (۴۸/۳)	همراه بیمار	
۸۱ (۴۱)	۱۱ (۳۷/۹)	پزشک	
۳۲ (۱۶/۲)	۱۲ (۴۱/۴)	پرستار	
۵۱ (۲۵/۷)	۲ (۶/۸)	پرسنل اداری	فرد مورد شکایت
۲۶ (۱۳/۱)	۴ (۱۳/۶)	پرسنل خدماتی	
۸ (۴)	۰ (۰)	سایر	
۱۹۰ (۹۵/۹)	۲۸ (۹۶/۶)	کتبی	نوع شکایت
۸ (۴/۱)	۱ (۳/۴)	شفاهی	
۶۱ (۳۰/۸)	۷ (۲۴/۲)	برخورد نامناسب کارکنان	
۶۱ (۳۰/۸)	۱۵ (۵۱/۷)	کیفیت نامناسب خدمات	
۲۱ (۱۰/۶)	۴ (۱۳/۶)	نارضایتی از تسهیلات رفاهی (تغذیه، نظافت و ...)	
۵ (۲/۵)	۱ (۳/۵)	هزینه ارائه خدمات	
۱۲ (۶)	۰ (۰)	لغو یا تعویق اعمال جراحی و یا سایر خدمات	موضوع مورد شکایت
۵ (۲/۵)	۰ (۰)	ارائه اطلاعات ناکافی و غیر قابل فهم	
۱۹ (۹/۶)	۱ (۳/۵)	معطلی یا انتظار بیش از حد	
۷ (۳/۵)	۰ (۰)	عدم دسترسی یه پزشک یا پرستار	
۳ (۱/۶)	۰ (۰)	نبود تخت خالی	
۴ (۲/۱)	۱ (۳/۵)	سایر موارد	
۱۹۵ (۹۸/۴)	۲۹ (۱۰۰)	بیمارستان مورد نظر	محل رسیدگی به شکایت
۳ (۱/۶)	۰ (۰)	ارجاع به مراجع بالاتر	

کل بخش های مورد بررسی در بیمارستان، بخش اورژانس با ۳۱/۷ درصد بیشترین فراوانی شکایات را به خود اختصاص داد. بخش زایشگاه با ۸/۳ درصد و بخش خدماتی با ۷ درصد در رتبه های بعدی قرار داشتند(جدول ۴)

نتایج مطالعه نشان داد که قبل از طرح تحول نظام سلامت در اغلب بخش های بیمارستان تعداد شکایات ثبت شده بسیار اندک بوده ولی پس از اجرای طرح تحول نظام سلامت اغلب شکایات در بخش های بیمارستان به ثبت رسید است. از بین

جدول ۲- توزیع فراوانی بخش‌های درمانی مورد شکایت در بیمارستان مورد مطالعه

متغیر	تعداد کل	مراقبت‌های ویژه	زنان	دیالیز	زایشگاه	جراحی	پذیرش	درمانگاه	حسابداری	رادیولوژی	فرد متخصص	آشپزخانه	داخلی	خدمات	اتفاق عمل	مدیریت	اورژانس	بعضی از اجرای طرح تحول	قبل از اجرای طرح تحول	بعضی از اجرای طرح تحول	
	۱۹۸ (۸۷/۳)																		۵۳ (۷۳.۶)	۱۹ (۲۶.۴)	
بخش‌های مختلف																			۶ (۸۵.۷)	۱ (۱۴.۳)	
مورد شکایت																			۵ (۸۳.۳)	۱ (۱۶.۷)	
																			۱۴ (۸۷.۵)	۲ (۱۲.۵)	
																			۹ (۸۱.۸)	۲ (۱۸.۲)	
																			۸ (۱۰۰)	.	
																			۱۱ (۹۱.۷)	۱ (۸.۳)	
																			۱۴ (۹۳.۳)	۱ (۶.۷)	
																			۶ (۸۵.۷)	۱ (۱۴.۳)	
																			۴ (۸۰)	۱ (۲۰)	
																			۱۵ (۱۰۰)	.	
																			۱۳ (۱۰۰)	.	
																			۱۲ (۱۰۰)	.	
																			۱۹ (۱۰۰)	۰(۰)	
																			۱ (۱۰۰)	۰(۰)	
																			۷ (۱۰۰)	۰(۰)	
																			۱ (۱۰۰)	۰(۰)	
																			تعداد کل	۲۹ (۱۲/۷)	

می‌کنند (۱۴) لذا باید توجه ویژه‌ای به شکایت‌ها در جهت ارتقای کیفیت خدمات و رضایت بیمان داشت. Katrina بیان می‌دارد که توجه به بیماران در حین درمان می‌تواند در افزایش رضایتمندی و کاهش شکایات درمانی موثر باشد (۱۵). نتایج مطالعات دیگر نیز حاکی از روند افزایشی ثبت شکایات در بیمارستان‌ها بوده است. جعفری و همکاران در تایید این موضوع بیان کردند که در سال‌های اخیر میزان شکایت بیماران از بیمارستان و پزشکان افزایش یافته است (۱۶). نتایج پژوهشی دیگر نشان داد که تعداد شکایات ثبت شده در بیمارستان‌ها در دوره ۵ ساله روندی افزایشی داشته است (۱۲)، در سایر مطالعات نیز نتایج مشابه به دست آمده است (۱۷، ۱۶). در بررسی انجام شده توسط Anderson و همکاران نشان داده شده که ۱۳۰۸ شکایت در یک دوره ۳۰ ماهه در یکی از بیمارستان‌های بزرگ استرالیا ثبت شده است (۱۸).

در پژوهش حاضر تعداد شکایات ثبت شده قبل از طرح تحول نظام سلامت کمتر بود که دلیل آن می‌تواند کاهش تعداد بیماران بستری و یا مراجعین به بیمارستان باشد؛ ضمن اینکه و همچنین اغلب شکایات بصورت شفاهی مطرح شده که با توضیح و عذر خواهی در محل برطرف گردیده است. با

نتایج آزمون chi-square نشان داد که بین تعداد شکایات ثبت شده بر اساس نوع بخش‌های مورد شکایت ($P=0.08$ ، $P=0.41$) و نوع شکایت ($P=0.17$) موضع مورد شکایت ($P=0.41$) قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت تفاوت معنی داری مشاهده نشد ولی بین تعداد شکایات ثبت شده با فرد مورد شکایت (پزشک، پرستار، پرسنل اداری، پرسنل خدماتی، سایر) قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت تفاوت معنی داری مشاهده گردید ($P<0.05$)، به نحوی که بیشترین تعداد شکایت ثبت شده مربوط به پزشکان بوده است.

بحث:

این مطالعه با هدف تعیین تاثیر برنامه تحول نظام سلامت بر روند شکایت بیماران در یک بیمارستان دولتی و در یک دوره ۵ ساله انجام شد. نتایج بیانگر آن بود که در سال‌های مورد بررسی، تعداد ۲۲۷ شکایت در بیمارستان ثبت شده و روند این شکایات افزایش داشته است. شکایات بیماران می‌تواند به عنوان یک منبع با ارزش جهت ارتقای کیفیت مراقبت‌های بیمارستانی در نظر گرفته شود (۱۳). Siyambalapitiya و همکاران از شکایات بیماران به عنوان مهم ترین منابع اطلاعاتی برای بهبود خدمات در بیمارستان‌های انگلیس یاد

شغلی آن ها می شود (۱۷)، بنابراین مدیران بیمارستان ها باید به عنوان اداره کننده این سازمان های مهم به همراه پزشکان، به عنوان مهم ترین نهاد تصمیم گیرنده در بیمارستان، به این موضوع توجه کنند و در جهت کاهش تعداد شکایات و افزایش رضایت بیماران اقدام مناسبی انجام دهند.

دیگر نتایج نشان می دهد بیشتر شکایات ثبت شده در بیمارستان مورد مطالعه در مدت زمان کمتر از یک ماه مورد رسیدگی قرار گرفته اند و تقریباً تمامی آنها در محل بیمارستان مورد رسیدگی قرار گرفته اند و این نشان از تسريع در روند بررسی شکایات بیماران در سال های پس از اجرای برنامه تحول نظام سلامت دارد. به نظر می رسد که با کاهش بوروکراسی های اداری و تسريع در مدت زمان رسیدگی به شکایت ها، رضایت بیماران از عملکرد بیمارستان افزایش یابد که این خود می تواند یکی از دستاوردهای مهم اجرای برنامه تحول نظام سلامت در بیمارستان های کشور باشد.

نتیجه گیری:

با اجرای طرح تحول سلامت در بیمارستان مورد مطالعه تعداد شکایات ثبت شده روند افزایشی را نشان داده است. با توجه به افزایش روند تعداد شکایات در یک دوره پنج ساله، پیشنهاد می شود تا جهت کاهش تعداد شکایت ها، علاوه بر درمان بیماران، با رعایت اصل احترام به بیمار از طرف پزشکان، پرستاران، پرستنی اداری و خدماتی، ایجاد شکایت در بیماران را کنترل نموده و در راستای ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اقدامات لازم را انجام داد.

مقایسه و به اشتراک گذاشتن داده های شکایات بین بیمارستان ها بخشی حیاتی است و می تواند حوزه های شایع مشکل را شناسایی کرده و در جهت برنامه ریزی راهبردی به کار گرفته شود. درس های گرفته شده از شکایات یک بیمارستان می تواند در سایر بیمارستان ها جهت رفع نواقص مشابه به کار رود.

تشکر و قدردانی:

پژوهش حاضر با حمایت کمیته تحقیقات دانشجویی دانشکده علوم پزشکی اسفراین انجام شده و در کمیته اخلاق دانشکده مورد تایید قرار گرفته که دارای کد اخلاق IR.ESFARAYENUMS.REC.1396.31 مقاله بر خورد لازم می دانند از مدیریت پژوهشی دانشکده، واحد رسیدگی به شکایات بیمارستان مورد مطالعه و همچنین کلیه افرادی که در اجرای این پژوهش ما را یاری نمودند، تقدير و تشکر نمایند.

افزایش وسعت و دامنه کاری بیمارستان بعد از طرح تحول نظام سلامت، میزان شکایات ثبت شده روندی افزایش داشته است. ممکن است یکی از دلایل افزایش تعداد شکایات در طی سال های بعد از اجرای طرح تحول سلامت، افزایش تعداد مراجعین به بیمارستان باشد. از سوی دیگر، شکایات ثبت شده توسط خود بیمار بیشتر از شکایات از طرف خانواده و همراه بیمار بوده که بیانگر توجه بیمار به سلامت خود می باشد که در صورت وجود هرگونه برخورد نامناسب و کوتاهی در انجام وظیفه از سوی کارکنان شکایت می کنند. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بیشتر شکایات ارائه شده مربوط به کیفیت خدمات و برخورد کارکنان بیمارستان با بیماران بوده است. خمرنیا و همکاران در تایید این موضوع گزارش کردند که کیفیت نامناسب خدمات و برخورد نامناسب کارکنان، بیشترین علت شکایات در بیمارستان های شیراز را تشکیل می دهد (۱۲). ابراهیمی پور و همکاران در تایید این موضوع گزارش کردند که نبود رضایت از خدمات درمانی ارائه شده، برخورد نامناسب و نبود توجه به تسهیلات رفاهی، از مهم ترین علل شکایات در یکی از بیمارستان های شهر مشهد بوده است (۱۹). نتایج مطالعه Rojas در تحلیل شکایات بیماران بیان میدارد که متغیر های رفتاری یکی از مهم ترین دلایل در شکایات بیماران از سیستم بهداشتی درمانی است (۲۰). Badakhshi و همکاران در مطالعه خود به لزوم توجه کارکنان ارائه دهنده خدمات درمانی به حقوق بیماران تاکید داشته اند و بیان می دارند که رعایت استانداردهای حرفه ای و اخلاقی از جانب مراکز ارائه دهنده خدمات درمانی سهم مهمی در کاهش شکایات بیماران دارد (۱۰).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که شکایت از پزشکان بیشترین میزان شکایات ثبت شده در بیمارستان مورد مطالعه بود و تفاوت معنی داری بین فرد مورد شکایت و تعداد شکایات ثبت شده قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت مشاهده شد. بررسی های انجام شده در ایران در سال های اخیر این موضوع را تائید کرده اند که میزان شکایت بیماران از پزشکان افزایش یافته است، و پزشکان عمومی و پرستاران و مدیران بیمارستان ها به ترتیب بیشترین شکایت را به خود اختصاص داده اند (۲۱). میرزا افایی و همکاران نیز بیان می کنند که ۶۲ درصد از مجموع کل شکایات بیمارستان مربوط به پزشکان است (۶). همچنین خمرنیا و همکاران در تایید این موضوع بیان می کنند که ۴۶.۵ درصد از مجموع کل شکایات مربوط به پزشکان است (۱۲). از آن جایی که افزایش تعداد شکایت از پزشکان موجب اتلاف منابع، همچون افزایش ویزیت پزشکان، افزایش استرس و به خطر افتادن وجهه و اعتبار

References

- Alemi M. Complaint management to increase customer loyalty. Journal of management 2008; 19(131): 30-1.[in Persian].
- Goodman j. Manage complaints to enhance loyalty. Quality progress 2006; 39(2): 28-34.
- Rahmati F, Gholamalipoor H, Hashemi B, Forouzanfar M, Hosseini F. The Reasons of Emergency Department Patients' Dissatisfaction. Emergency Medicine 2015; 2(2): 59-63.[in Persian].
- Eraker SA, Kirscht JP, Becker MH. Understanding and improving patient compliance. Annals of internal medicine. 1984; 100(2): 258-68.
- Parry J & Hewage U. Investigating complaints to improve practice and develop policy. International Journal of Health Care Quality Assurance 2009; 22(7): 663-9.
- Mirzaaghaei F, Moeinfar Z, Eftekhari S, Rashidian A & Sedaghat M. Complaints recorded at three hospitals affiliated to Tehran university of medical sciences and factors affecting it. Hospital 2012; 10(1): ۲۸-۳۹ [in Persian].
- Wong LL, Ooi SB & Goh LG. Patients' complaints in a hospital emergency department in Singapore. Singapore Medical Journal 2007; 48(11): 990-5.
- Widayanti A, Subjaswadi R. Patient Compliance in Using Antimicrobial Drugs: Case study in some private Pharmacies in Yogyakarta. Research in Social and Administrative pharmacy 2012; 8(6): e18.
- Smith YK, Verrett RG. Evaluation of a Novel Device for Measuring Patient Compliance with Oral Appliances in the Treatment of Obstructive Sleep Apnea. Journal of Prosthodontics 2014;23(1): 31-8.
- Badakhshi H, Gruen A, Sehouli J, Budach V, Boehmer D. The impact of patient compliance with adjuvant radiotherapy: a comprehensive cohort study. Cancer Med 2013; 2(5): 712-7.
- HamLen S, MacGregor K. Patient compliance study: new data shows drug delivery has positive impact on patient compliance. Drug Dev Deliv 2011; 11(7): 30-3.
- Khammarnia M, Kavosi Z, Ghanbari Jahromi M, Moradi A. Impact of Clinical Governance on Patients' Compliance in Shiraz Public Hospitals. payavard. 2016; 10 (1) :93-103.[in Persian].
- Parry J & Hewage U. Investigating complaints to improve practice and develop policy. InternationalJournal of Health Care Quality Assurance 2009; 22(7): 663-9.
- Siyambalapitiya S, Caunt J, Harrison N, White L, Weremczuk D & Fernando DJ. A 22 month study ofpatient complaints at a national health service hospital. International Journal of Nursing Practice 2007;13(2): 100-7.
- Ellis KM, Norman C, Van der Merwe A, JeonM, editors. Increasing Patient Compliance and Satisfaction With Physical Therapy Web-Based Applications. Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society Annual Meeting; 2013:SAGE Publications
- Jafari M, Arad H & Taghavi Z. Prevalence and causes of patient complaints of dentists in Tehran in2003-2007 to legal medicine organization of Tehran related to treatment of oral and maxillofacial surgery.Dental Research 2008; 5(3): 9-14.[in Persian].
- Siabani S, Alipour AA, Siabani H, Rezaei M & Daniali S. A survey of complaints against physiciansreviewed at Kermanshah. Journal of Kermanshah University of Medical Sciences 2009; 13(1): 74-83[in Persian].
- Anderson K, Allan D, Finucane P. A 30-month study ofpatient complaints at a major Australian hospital.Journal of Quality in Clinical Practice 2001; 21 (4): 109
- Ebrahimipoor H, Poortaleb A, Meraji M, Vafai A & Erfanian M. Investigate complaints registered inOmolbanin hospital of Mashhad university of medical sciences and influential factors, Tabriz: FirstCongress of Clinical Audit and Quality Improvement, 2012.[in Persian].
- Rojas C, Zhou MK, Harry Khamis HJ, Lawrence P. Analysis of Patterns of Patient Compliance After an Abnormal Pap Smear Result: The Influence of Demographic Characteristics on Patient Compliance. Journal of Lower Genital Tract Disease 2013; 17(3): 298-302.
- Bagharian MahmoodAbadi H, Setareh M, Nejadnick M, Niknamian M & Aubian A. Amount andreasons of medical errors in documented referral to legal medical of Isfahan. Journal of HealthInformation Management 2012; 9(1): 101-9[in Persian].

Trend of Patients' Compliance in a Public Hospital Before and After Healthcare Reform Implementation

Sadeghi A¹, Rohani H^{2*}, Davarzani S³, Davarzani Z⁴

Submitted: 2017.11.25

Accepted: 2018.6.30

Abstract

Background: Patient complaints from the healthcare system can be helpful to respond patients' needs using identifying the weaknesses. In this study, the complaints trend of patients has been investigated before and after healthcare system reform progress in a public hospital.

Materials and Methods: This descriptive-analytic study was carried out to assess trend of patient's complaints in two period of time in a northeast governmental hospital before and after healthcare system reform implementation (2012-2016). In order to collect data, the checklist designed by the ministry of Health was used. Data entered to SPSS version 21 and analyzed using descriptive statistics and analytical tests such as Chi-square.

Results: The study results revealed that the number of complaints were 29 and 198 before and after implementation of healthcare system reform, respectively. Most complaints were related to the emergency sector (31%) and about 40% of the complaints were from physicians. Most of the registered complaints were related to the quality of provided services (33.5%) and personnel exposure (30%), respectively. Accordance to study results, there was a significant difference between the number of complaints before and after implementation of the health system reform with the type of complainant ($P < 0.05$).

Conclusion: Implementation of healthcare reform plan has led to systematic registration and special attention to complaints in assessed hospital. Most of registered complaints were related to the emergency department which requires managers and hospital officials to pay special attention to this sector and take effective steps to improve quality of services.

Keywords: Patient Complaint, Health care reform, Public hospital

-
1. Assistant Professor, Department of Public Health, Esfarayen Faculty of Medical Sciences, Esfarayen, Iran
 2. Assistant Professor, Student Research Committee, Esfarayen Faculty of Medical Sciences, Esfarayen, Iran (*Corresponding author), Email: hoseinrohani3@gmail.com, Tel: +985637241603
 3. B.Sc of Public Health, Student Research Committee, Esfarayen Faculty of Medical Sciences, Esfarayen, Iran
 4. B.Sc of Public Health, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran